

The agriculture, water, climate and nature nexus

- Sharing local solutions

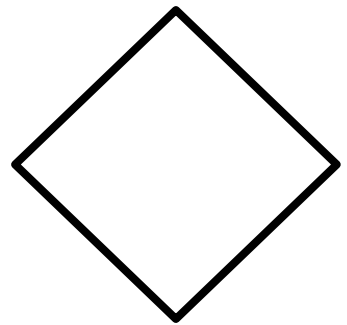

CHALLENGE

Loss of competitiveness
and rural employment

Loss of nature
and biological
diversity

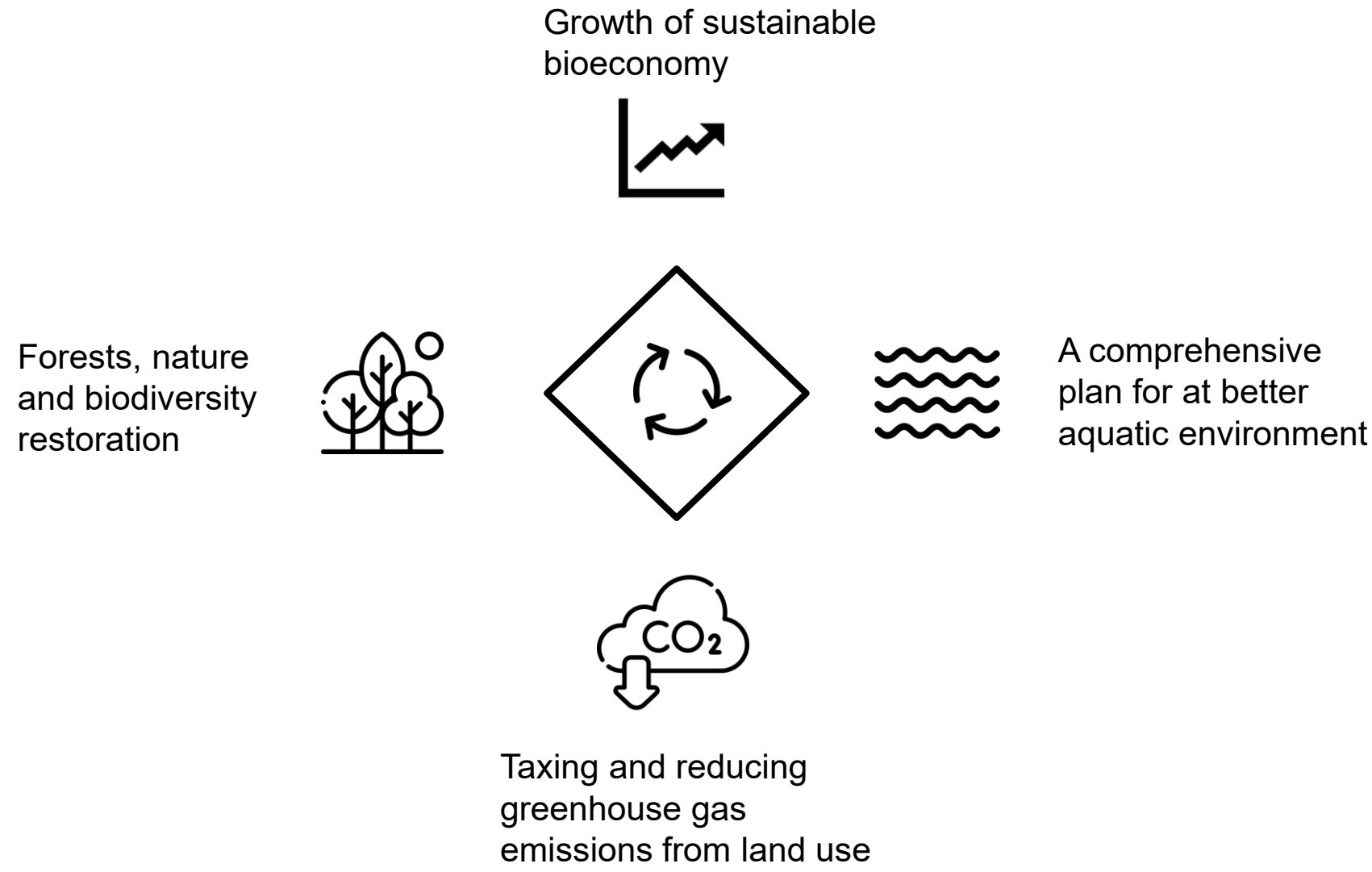
Green house gas
emissions beyond
thressholds

Aquatic environment
in crisis

POLITICAL GOALS AND DECISIONS

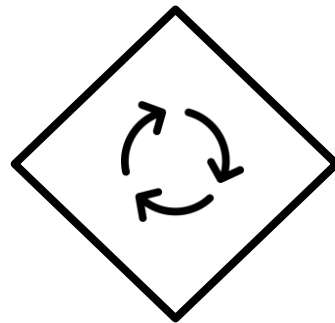

MEANS OF IMPLEMENTATION

Public and private funding

Sound
regulation,
planning and
land distribution

Digital and research
based integrated
planning of land use
catchment areas

Local, national and international
partnership and democracy

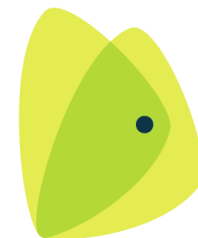

Grøn trepartsaftale

Lars Midtiby, direktør
18. November 2025

Danmarks
Naturfredningsforening

Den grønne trepart

- Historisk aftale på 43 milliarder mellem regeringen, KL, erhvervsliv, L&F og Danmarks Naturfredningsforening i 2024.
- **Målsætninger:**
 - Reducere landbrugets udledning af drivhusgasser
 - Forbedre vandmiljøet
 - Beskytte og genskabe natur
 - Beskytte drikkevandet

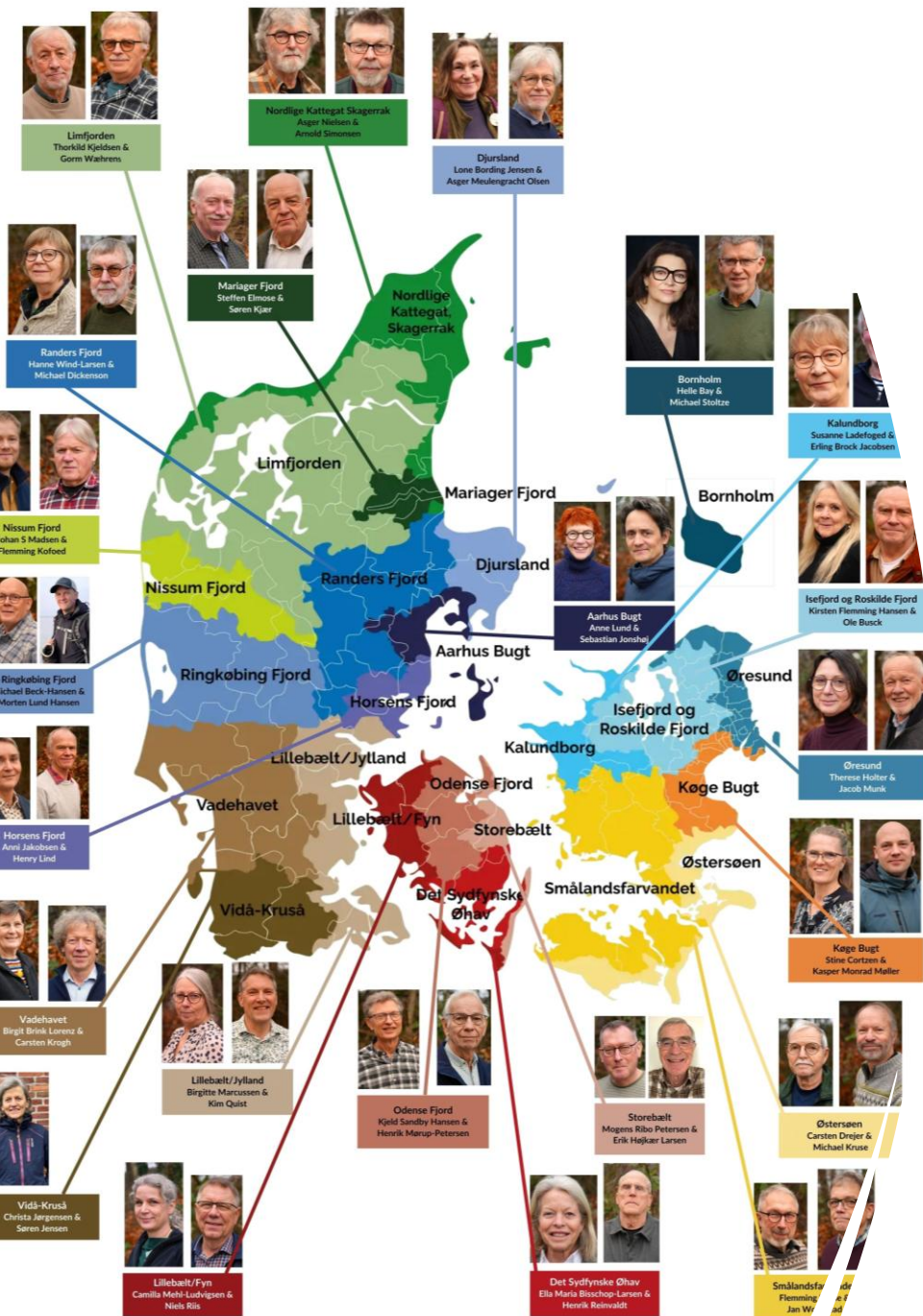
Potentialerne i den grønne trepart

- Samtænkning af natur, vandmiljø, klima og drikkevand.
- Mindst 400.000 hektar udlægges til natur og skov – en reduktion af landbrugsarealet på 15%.
- Arealfond med 43 mia., kr. suppleret med midler fra fonde, private, vandforsyningsselskaber mv.
- Kvælstofindsats opnås ved jordomlægning (13.780 tons N i 2030).
- Verdens første klimaafgift på landbrug (2.2 mio. ton CO₂e i 2030). Usikker teknologi?

DN's rolle – national og lokal forhandler

- National forhandler og repræsenteret i de 23 lokale treparter.
- Sikre at natur og biodiversitet, vandmiljø, klima og drikkevand bliver prioriteret.
- Overvåger og understøtter implementeringen:

Status for de lokale grønne treparter

Omlægningsplanerne er (næsten) vedtaget

Diskussion om store sammenhængende naturområder (signaturprojekter) og beskyttet natur

Stor opgave i at implementere og justere planer i 2026 og frem

Og alle venter på kvælstofreguleringen...

Mere natur i landskabet

- 140.000 hektar lavbundsjord inklusiv randarealer (minimum 70.000 hektar ny natur).
- 100.000 hektar urørt skov, heraf 20.000 hektar statslig urørt skov.
- Permanent ekstensivering
- Et nyt dansk landskab med markant mere skov og natur i fremtiden.
- Udfordring: projekter placeres efter kulstof og kvælstof + andre arealmål
- Hvordan sikrer vi, at der *også* bliver plads til store og sammenhængende naturområder de steder, hvor de gør størst gavn for biodiversiteten?

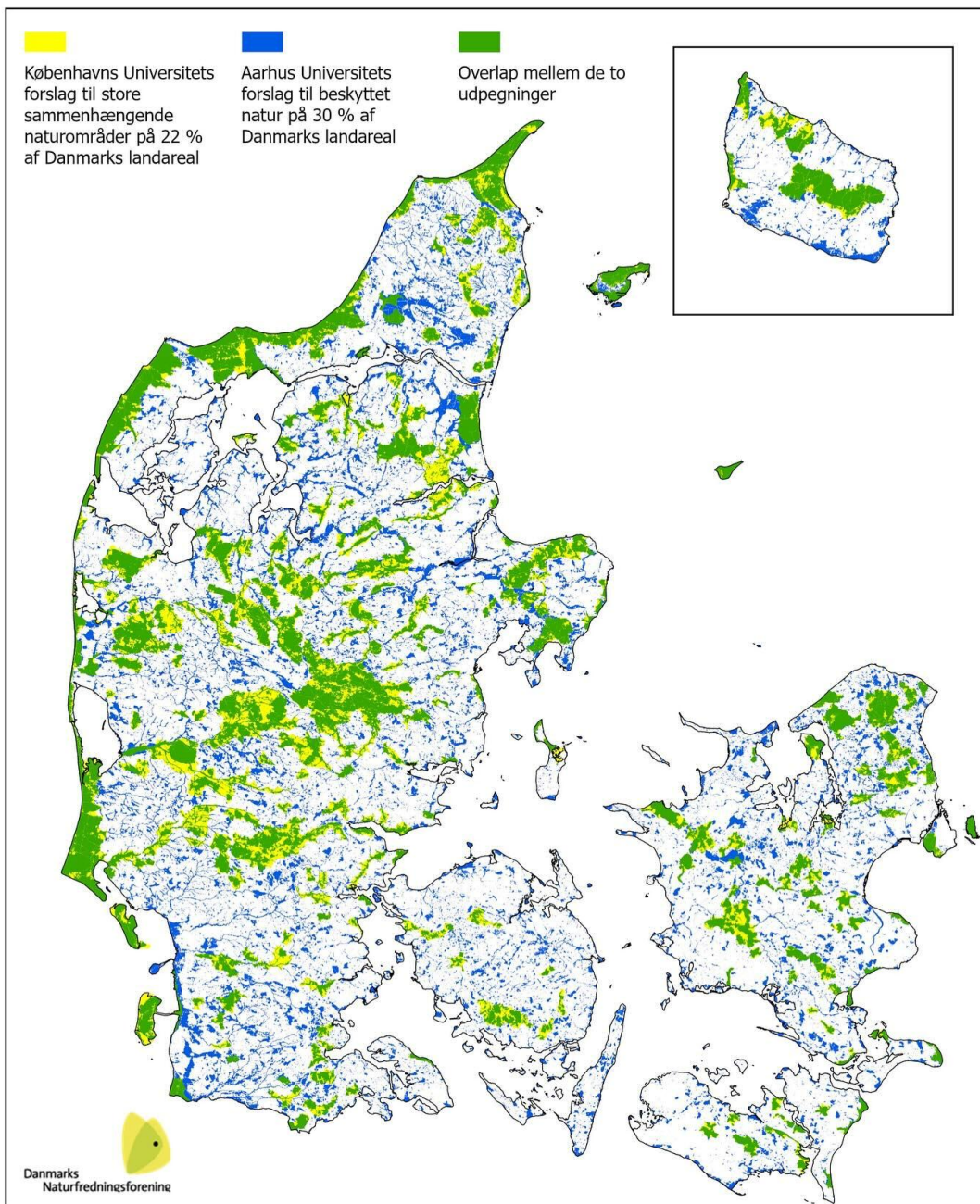
Signaturprojekter

- Hvor kan vi arbejde for landskaber, der leverer på flere dagsordener i Grøn Trepert?
 - Natur og biodiversitet
 - Kvælstof
 - Kulstof
 - Drikkevand
- 7,5 mia. kroner fra Novo Nordisk Fonden til arealopkøb
- Suppleret med stat, fonde og private aktører

”Samarbejdet vil bl.a. sigte mod store signaturprojekter, hvor der skabes nye, større sammenhængende naturområder med høj kvalitet eller målrettede kvalitetsforøgelse i eksisterende naturområder samt natur- og produktionsskov.”

– Pressemeddelelse fra Novo Nordisk Fonden d. 25. juni 2024 om principaftale med Regeringen.

Principper for signaturprojekter

- Naturområder på mindst 1.000 hektar og med et langsigtet mål om minimum 5.000 hektar.
- Indenfor områder udpeget som optimale til fremtidens store og sammenhængende naturområder af biodiversitetsforskere.
- Placeres så der opnås størst mulig synergi med klima, vandmiljø og drikkevand.
- Naturen genoprettes og naturlige processer såsom naturlig vegetationsudvikling, naturlig hydrologi og naturlig græsningsfunktion genskabes.
- Forvaltes af Naturstyrelsen, naturbevarende fonde eller andre, der har erfaring med storskala naturforvaltning.
- Gøres tilgængeligt for offentligheden – i respekt for områdets naturværdier.

Omlægningsplanernes indhold - hvad er opnået indtil videre?

Store sejre, som skal fejres!

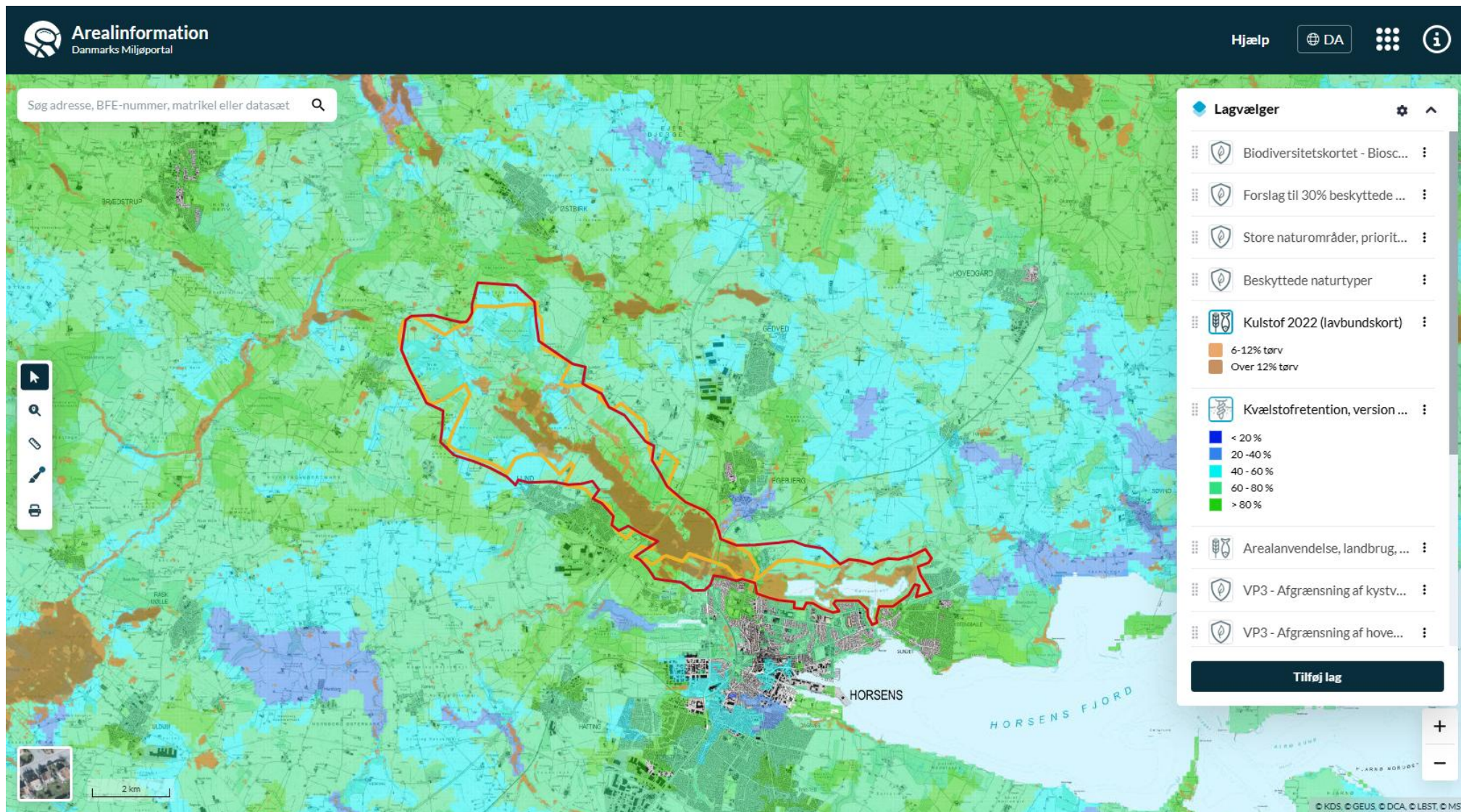
- Over 200.000 ha. naturpotentiale tegnet ind i omlægningsplanerne
- 49 naturprojekter over 1.000 ha – gennemsnit på ca. 3.200 ha
- Alle planer opfylder kvælstofmålene og leverer meget lavbundsudtagning
- Flere signaturprojekter
- Konkrete aftaler om at arbejde videre med natur i 2026!

Svære ting, som vi kæmper videre med!

- Enkelte steder kæmper vi med kvælstofindsatsbehovet
- Brug for flere randarealer til ådalene
- Meget lidt urørt skov

Signaturprojekt fra Horsens Fjord – Hansted Ådal

Rød: DN forslag

Gul: Skitseprojekt
i omlægningsplan

Signaturprojekt på Bornholm – Det Bornholmske Højland

Treparten foreslår stort, sammenhængende bornholmsk højland som signaturprojekt for natur og miljø

En stærk lokal trepart bestående af Bornholms Regionskommune, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening Bornholm og Naturstyrelsen Bornholm arbejder på at realisere et stort grønt signaturprojekt: Det Bornholmske Højland.

Målet er at skabe et markant, varieret og sammenhængende naturområde midt på øen, som både kan styrke biodiversiteten, binde kulstof, reducere kvælstofudledningen til havet og sikre rent drikkevand for kommende generationer.

Samlet skal projektet understøtte Bornholms indsats i forhold til miljø, klima og biodiversitet - den grønne omstilling.

– Vi er glade for, at det lykkedes parterne at blive enige om at pege på Bornholms Højland som indsatsområde. Det lægger op til en historisk stor og spændende ændring af det bornholmske landskab over de næste 20 år. Naturgenopretning i det højtliggende, kuperede og klippefyldte landskab vil have fremragende effekt på alle de centrale parametre: Det vil give mindre udvaskning af kvælstofnæring, større biodiversitet, øget kulstofbinding i jord og levende planter samt renere vand og mere stabil afstrømning, siger Michael Stoltze fra Danmarks Naturfredningsforening Bornholm.

”I Bornholms Landbrug og Fødevarer har vi et stort fokus på at skabe mere og bedre natur, samtidig med at vores betingelser i landbrugserhvervet ikke bliver forringet.. Vi håber, der bliver taget godt imod vores forslag til et signaturprojekt på Bornholm.”

– Lennart Westh, Formand for Bornholms Landbrug og fødevarer

Arbejdet i de lokale grønne treparter og lokalafdelingerne i 2026 og frem

- Omlægningsplanerne udvikles løbende
 - Planerne skal justeres og genforhandles i de lokale treparter
 - Projekter kommer til og falder bort i 2026

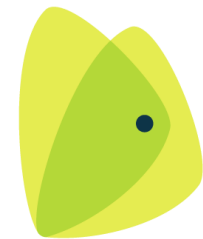

Spørgsmål?

Lars Midtiby, direktør
13. November 2025

Danmarks
Naturfredningsforening

PRAKTISK IMPLEMENTERING LOKALTREPART ØRESUND

2025

Lokal trepart Øresund

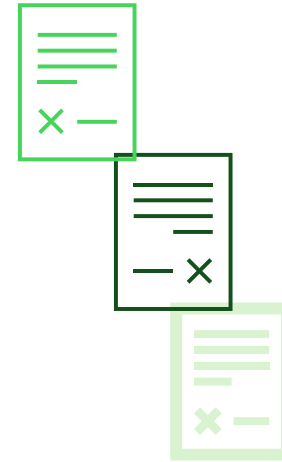
Lokal trepart Øresund

- Fredensborg er Formands- og sekretariatskommune
- **Vandoplandsgruppe - Sekretariat Sjælland Nord**
- Sekretariatskommune : Holbæk Kommune (og Lejre Kommune)
- 4 lokale treparter

Aftalegrundlag

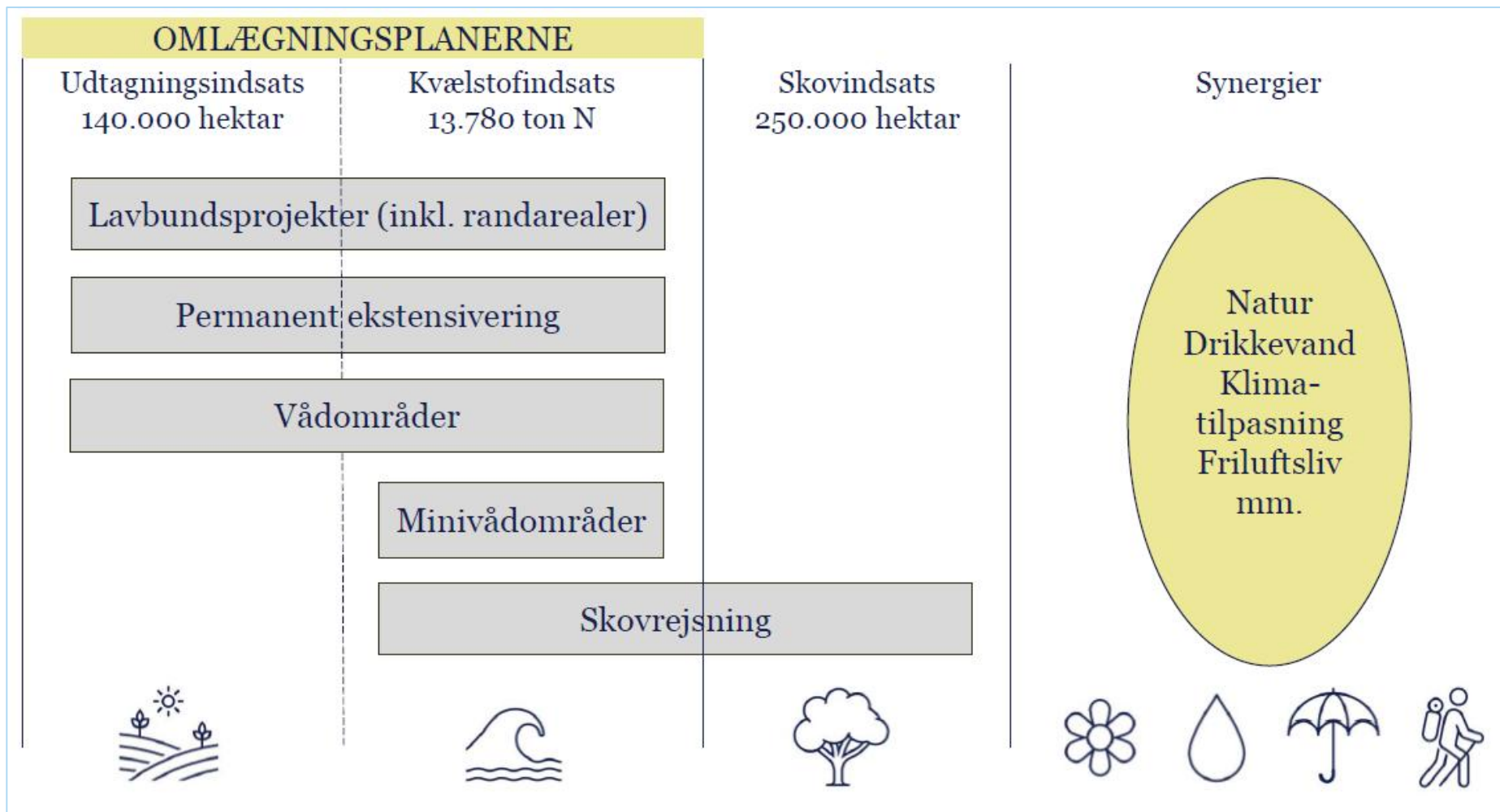
- 24. juni 2024 aftale om et grønt Danmark
 - 18. november 2024 – Implementering
 - Kommissorium 27. februar 2025
- ”Beslutninger ...træffes så vidt muligt ved konsensus. Det påhviler alle medlemmerne at tage ansvar herfor”

Aftale om et grønt Danmark og om implementering af et grønt Danmark

- **Mere skov:** 250.000 ha skov skal plantes frem mod 2045. Heraf skal 100.000 ha skov være urørt.
- **Mindre kvælstof:** En indsats som skal reducere udledning med 13.780 ton kvælstof. Denne indsats skal være udført senest i 2027.
- **Mindre CO₂:** Der skal udtages 140.000 ha lavbund frem mod 2030.
- **Mere natur:** 20% af Danmarks areal skal udpeges som beskyttet natur og strengt beskyttet. Hertil oprettes 5 nye nationalparker.

Fokus i 2025 på udtagning af lavbund og begrænse udledning af kvælstof

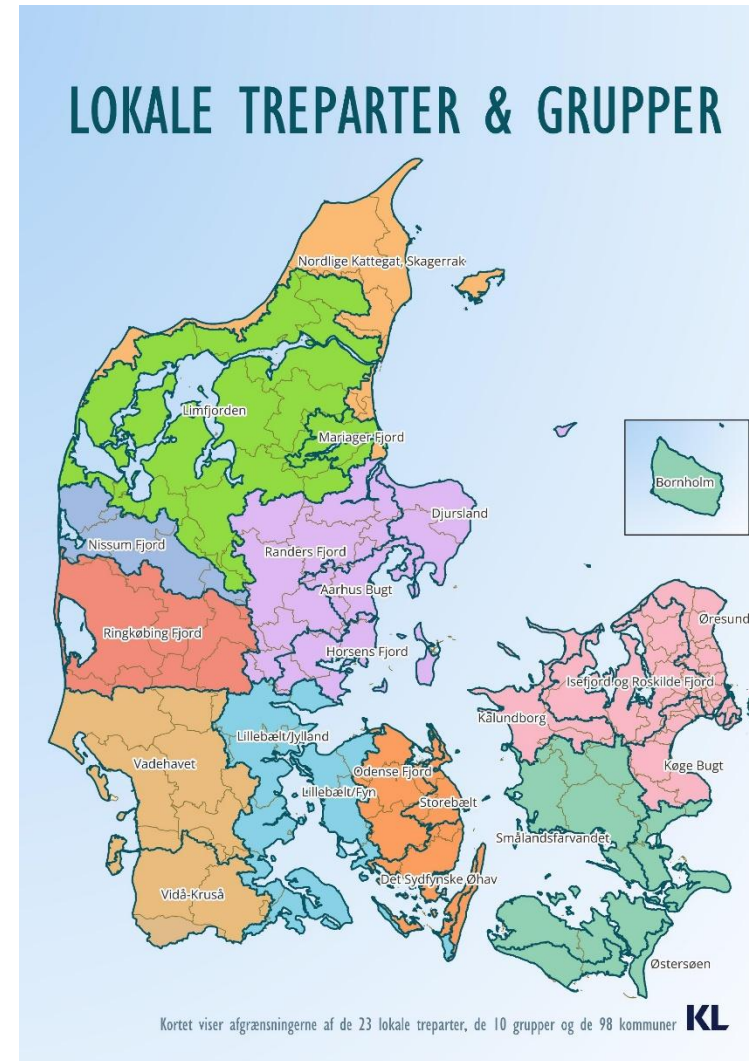
Arealomlægningsindsatsen i 2025

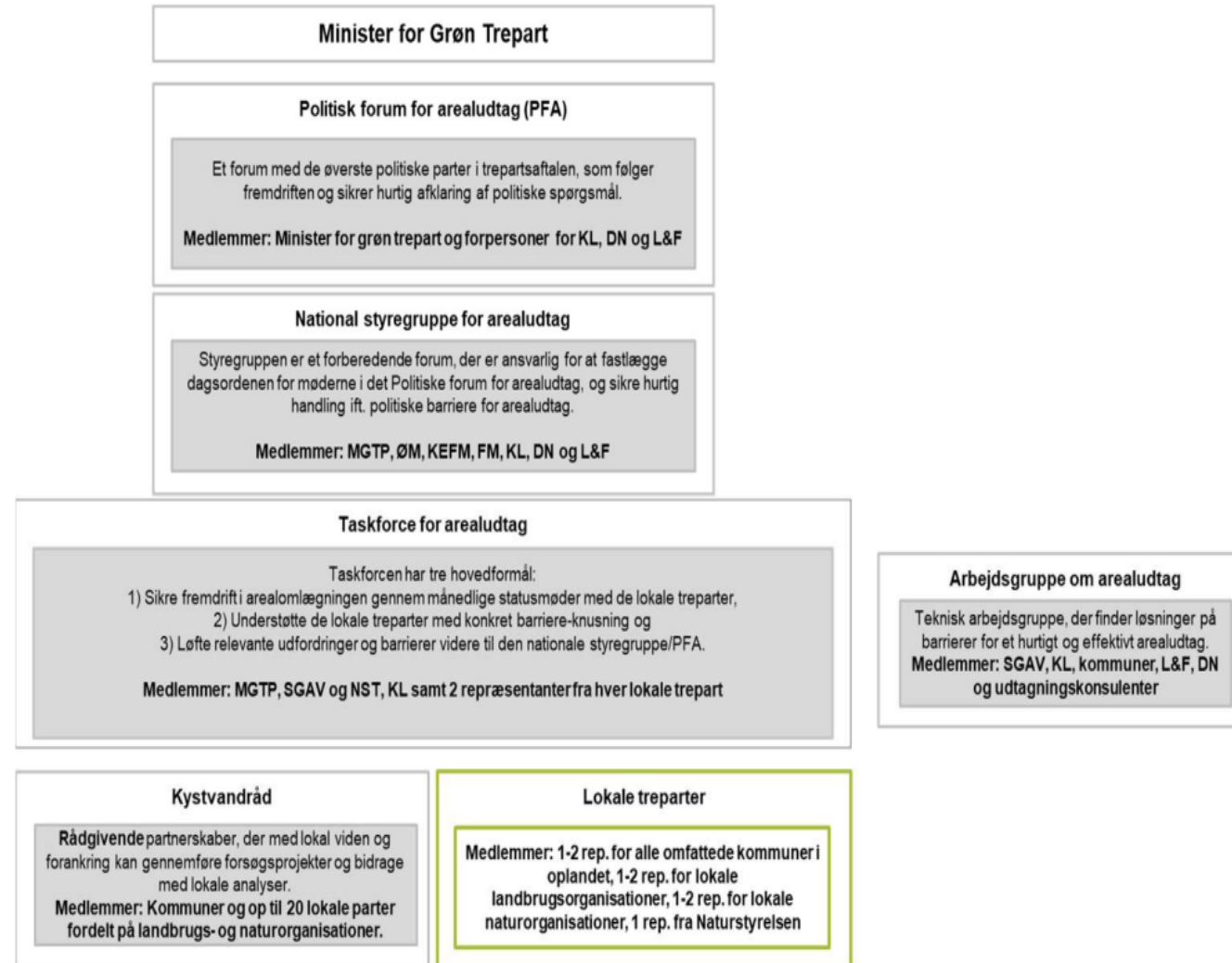
Dynamiske omlægningsplaner:

- Fuldt dækkende planer for indfrielse af nationale krav til kvælstofindsatsbehovet via arealomlægning og målet om udtagning af 140.000 ha lavbundsarealer.
- Én omlægningsplan for hver lokal trepart.
- Omlægningsplanerne skal indmeldes i MARS
- Principvedtages af Byrådet inden udgangen af 2025.

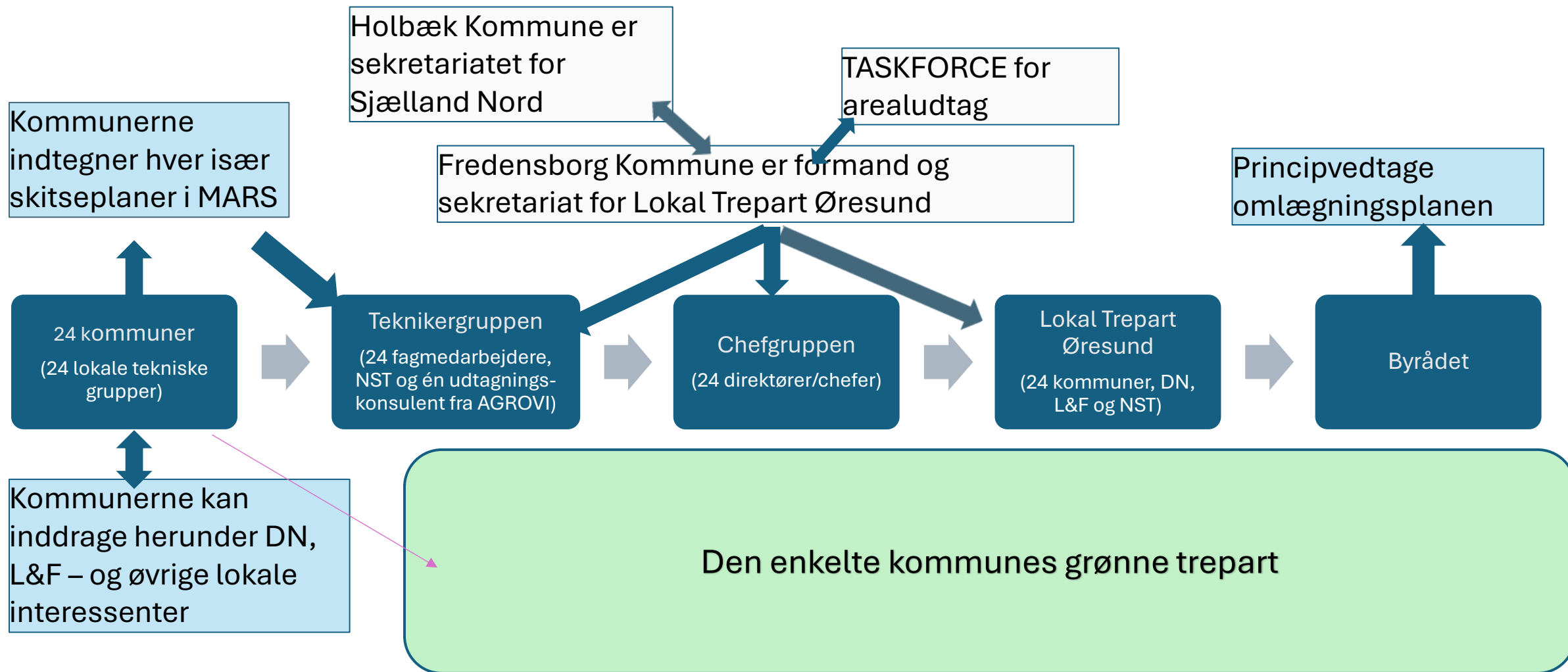
Organiseringen

- 98 Kommuner
- 10 Vandoplandsgrupper
- 23 Lokale treparter

Fra skitse til vedtaget omlægningsplan 2025

Deltagerkredsen i den lokale trepart

Den lokale trepart:

- hver kommune i oplandet.
 - Landbrug & Fødevarer.
 - Danmarks Naturfredningsforening.
 - Naturstyrelsen.
-
- Byrådet skal udpege kommunens repræsentanter for den lokale trepart Øresund. Udpegningen gælder for den aktuelle byrådsperiode.

Opgaver for repræsentanterne i den lokale trepart

Taskforce i arealudtag

- Månedlige møder med ministeriet m.fl. (Forpersonen kan lade sig repræsentere af administrationen)
- Taskforcen skal understøtte fremdriften og løse tekniske barrierer.

Løbende møder i Den lokale trepart for Nord

Møder i den lokale trepart Øresund (politisk niveau)

- 3-4 møder i 2025.
- Konsensus (nikke til) arealomlægningsplanen.

Interne møder og formøder (administrativt niveau)

- Efter behov fra den politiske repræsentant i den lokale trepart.

Chefgruppemøder

- 3-4- møder, afholdt forud for trepartsmøderne

Teknikergruppemøder (teknisk niveau)

- Forud for deadlines og ifm. trepartsmøder samt efter behov

Tidsfrister 2025

1. februar 2025

- Den lokale trepart skal være oprettet

1. juli 2025

- Den lokale trepart skal have oprettet de første skitseprojekter og være i færd med at udarbejde omlægningsplaner i det statslige IT-system MARS.

31. Oktober 2025

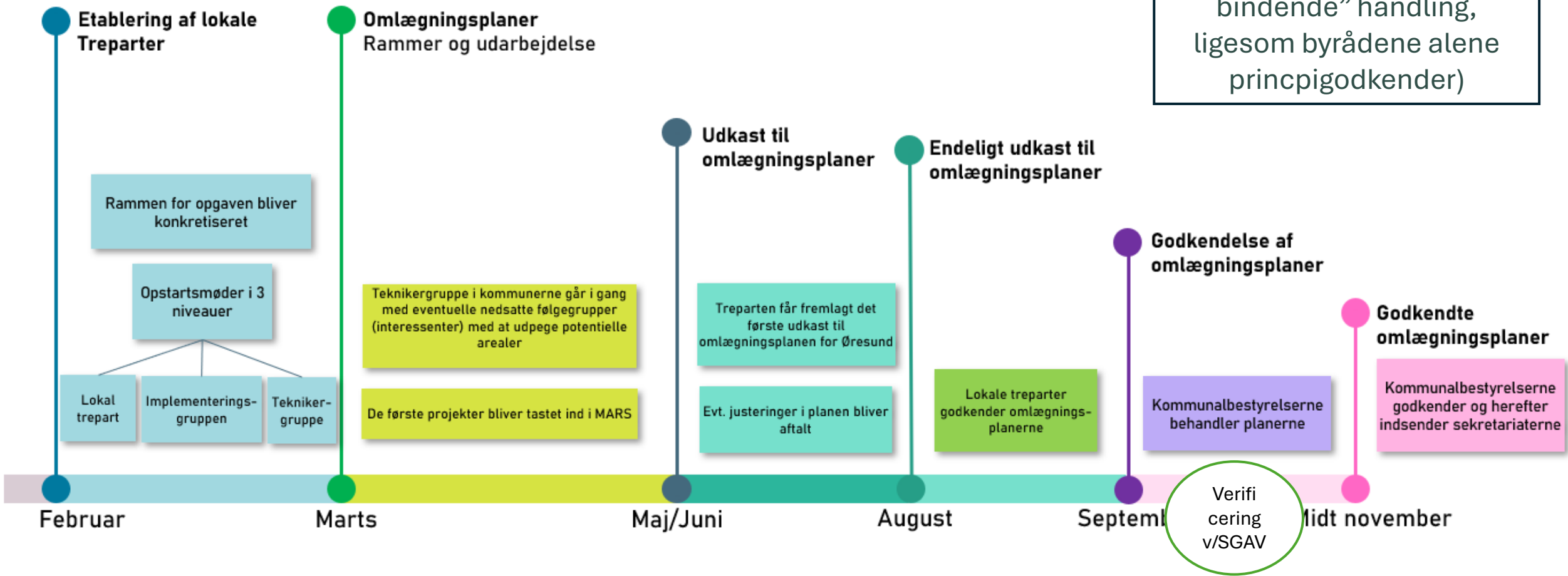
- Verificering SGAV

31. december 2025

- Kommunalbestyrelserne skal principvedtage arealomlægningsplanerne.

Procesplan for lokal trepart i Øresund 2025

Oprindelig tidsplan og terminologi ("godkende" dækker over en ikke "retlig bindende" handling, ligesom byrådene alene principgodkender)

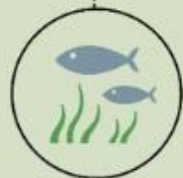
2025

- Lokale treparter nedsættes
- Oprettelse af nye kystvandråd
- Fastlæggelse af principper for en ny kvælstofreguleringsmodel
- Offentliggørelse af nyt retentionskort
- Udmøntning af kvælstofreducerende tiltag i Danmarks Grønne Arealfond
- Ny ordning for skovrejsning åbner
- Akutpakke 2 og 3 for særligt udfordrede kvælstofområder igangsættes
- Deadline for lokale omlægningsplaner
- Oplæg til ny lov om natur og biodiversitet
- Vækstplan for landbrugs- og fødevareerhvervet

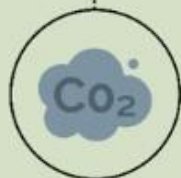
2026

- Afrapportering fra kystvandråd
- Opdatering af indsatsbehov for kvælstof
- Status på arealomlægning og kvælstofindsatsen
- Løbende opdateringer af lokale omlægningsplaner
- Regeringen fremsætter lovforslag om ny reguleringsmodel

2027

- Ny kvælstofreguleringsmodel træder i kraft
- Reguleringstrykket for kvælstofreduktioner stiger forventeligt midlertidigt
- Skovrejsningsordningen evalueres
- Indsats for udtagning af lavbundslande genbesøges
- Indfrielse af klimamålsætninger i 2030 genbesøges
- Opstart af tilskudsordning til lagring af biokul produceret ved pyrolyse
- Niveau for tilskudsmidler til pyrolyse genbesøges i lyset af den teknologiske udvikling
- Der tages stilling til beskyttelse af grundvandsdannende områder på baggrund af en landsdækkende kortlægning med henblik på at beskytte drikkevandet

2028

- Der indføres en CO₂-afgift på udledninger fra kulstofrige lavbundslande
- Der indføres en CO₂-afgift på kalkning af landbrugslande

2029

- Nye interkalibrerede mål med Sverige og Tyskland skal lægges til grund for kvælstofindsatsen

2030

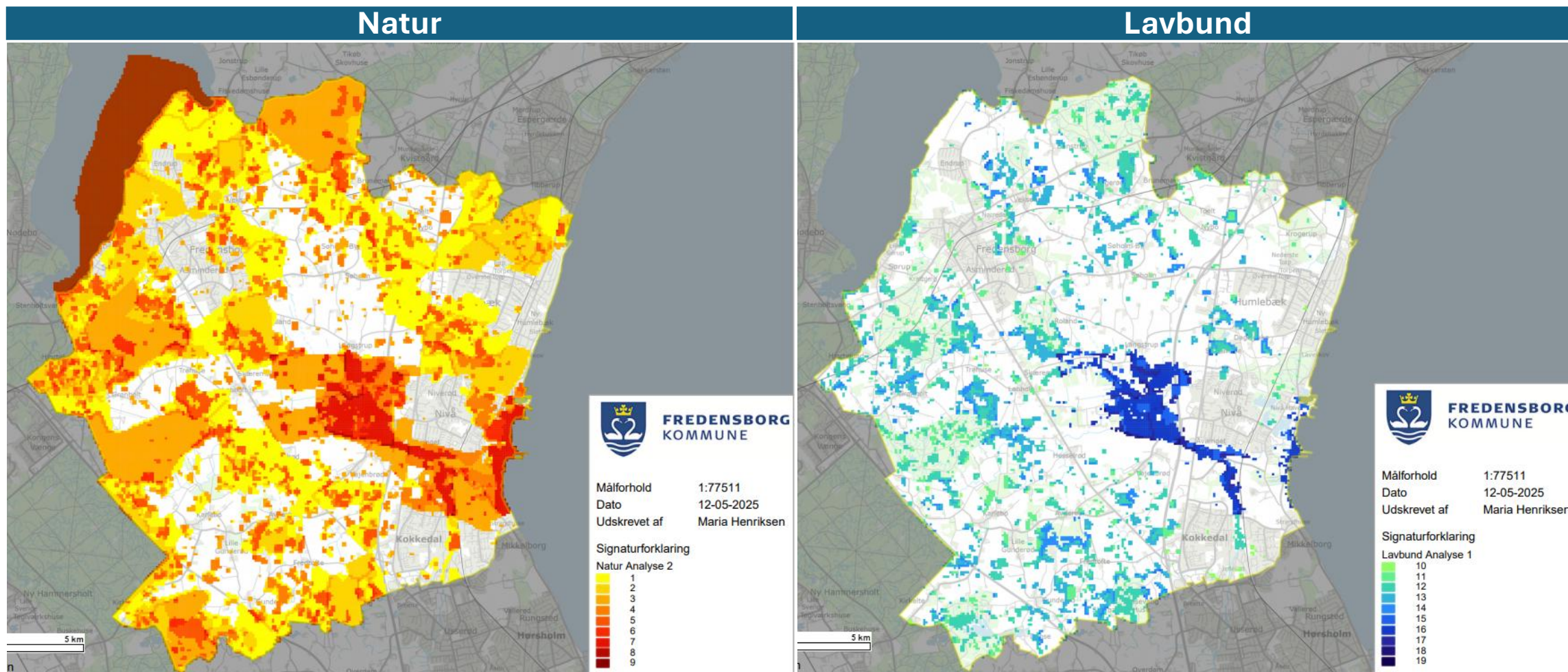
- Åbning af seks yderligere naturnationalparker
- Alle vandoplande skal være i mål
- CO₂e-afgift på husdyr træder i kraft
- Frist for national klimamålsætning om 70 pct. reduktion ift. 1990 og sektormålsætning
- for landbruget

Centrale punkter

- Lokal Trepert Øresund ”godkendte” omlægningsplanen med enkelte bemærkninger d. 2. oktober 2025.
- Fredensborg Kommune sendte i regi som formandskommune planen til verificering ved Styrelsen d. 10. oktober 2025.
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø verificerede planen d. 24. oktober 2025.
- Omlægningsplanen skal principvedtages i byrådet i de enkelte kommuner, som har skitser i planen inden året er omme.

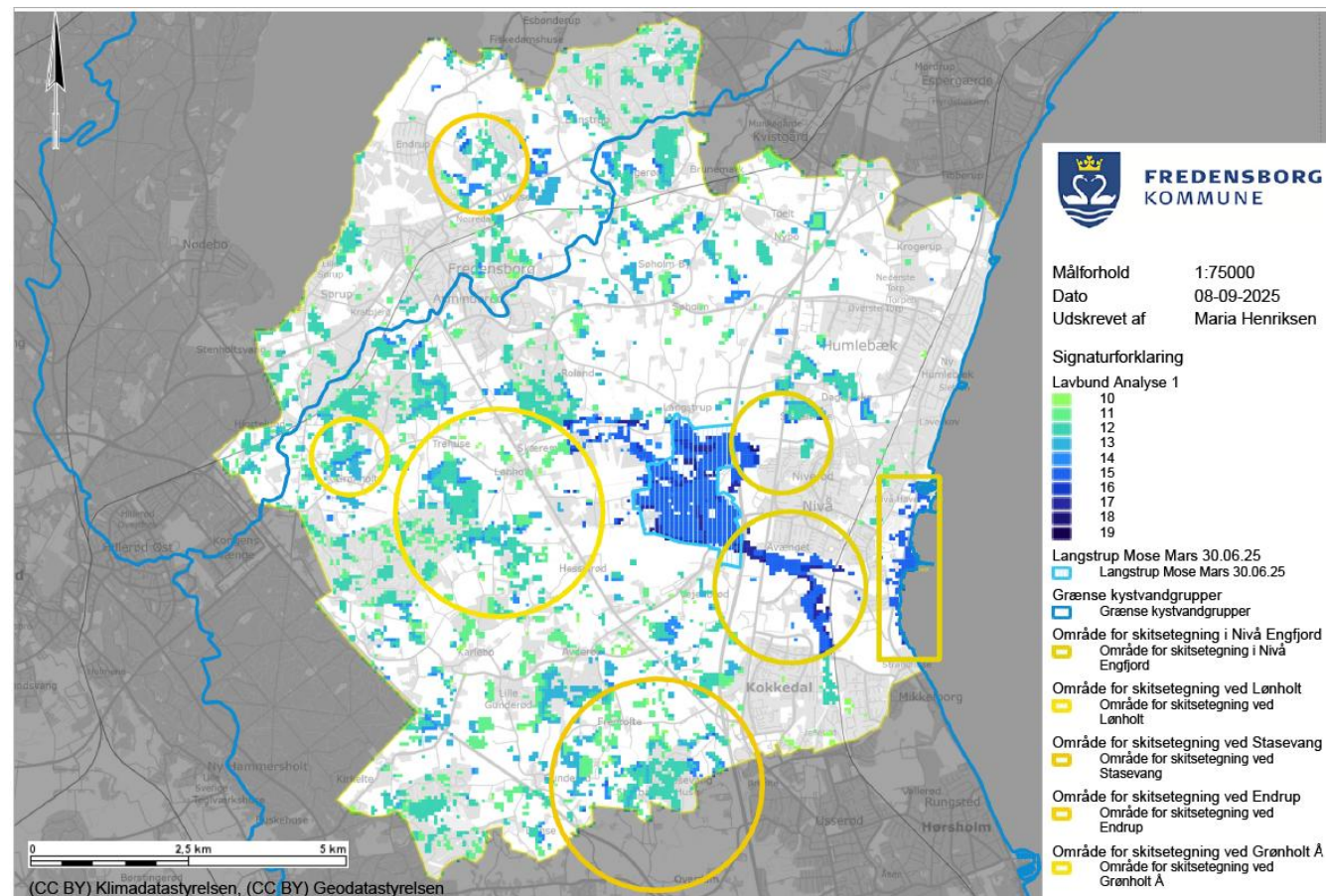

Analyserne for Fredensborg Kommune fra indledende mødet 2025

Udgangspunktet før lodsejerdialog

- Administrationen pegede på 7 områder i Fredensborg Kommune med størst potentiale med indsatsen for 2025.
 - Heraf er 3 områder en del af Nivå Engfjord
- Der var tegnet grovskitser indenfor de 7 områder med henblik på præsentation af kommunen udkast ved lodsejermøder.
- Kommunen afholdte 2 lodsejermøder i slutningen af juni måned, hvor fremmødte lodsejere kunne komme med deres bemærkninger til kommunens udkast af skitsetegninger.

Næste skridt 2026

- Aftale arbejdsform i treparten
– sikre fremdrift!
- Følge op på omlægningsplan og aftalepapir
- Genbesøge indsatser
- Genbesøge kommissorium
- Evaluere og lære af 2025

Lokale treparter

- Nye medlemmer og de rette kompetencer
- Lodsejerdialog
- Implementere og igangsætte forundersøgelser
- Arbejde med natur og skov